

ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLERDE ÇATIŞMA ÇÖZME BECERİLERİ -Öğretmen Sunumu İçin Detaylı İçerik--

Not: Bazı bilgiler, çocuğun bireysel performansına göre farklılık gösterebilir ve bazı beceriler orta ve ağır düzeyde tanı almış çocuklar için uygun olmayabilir. İçeriği, bilimsel ve kanıta dayalı verilerle geliştirebilirsiniz

1. Giriş

- Çatışma çözme becerileri neden önemlidir?
- Özel gereksinimli bireylerde çatışmalar, problem davranışlara dönüşebilir ve sosyal ilişkileri olumsuz etkileyebilir.
- Bu becerilerin geliştirilmesi, bireylerin sosyal hayatlarında, sınıf ortamında ve evde daha uyumlu olmalarını sağlar.
- Çatışmanın tanımı:
- Çatışma, bireylerin ihtiyaç, istek veya beklentilerinde yaşanan uyumsuzluktan doğan gerilimdir.
- Özel gereksinimli bireylerde bu gerilim, iletişim eksikliği, duyu hassasiyet veya değişen rutinler nedeniyle daha sık ortaya çıkabilir.

2. Problem Davranışların Tanımlanması

- Problem Davranışların Çatışmayla İlişkisi:
- Öfke nöbetleri, inatçılık, saldırganlık gibi davranışlar, aslında bireyin çatışmayı çözme yeteneğinin eksik olmasından kaynaklanabilir.
- Örneğin, otizm spektrum bozukluğu (OSB) olan bir çocuk, rutinindeki bir değişikliği anlamakta zorlandığında öfke patlaması yaşayabilir. Bu, çatışmanın bir ifadesi olup çatışma çözme becerisi geliştirilmediğinde problem davranışlara dönüşebilir.

3. Çatışma Çözme Becerilerinin Geliştirilmesi

- Çatışma Önleme Stratejileri:
- Rutinlerin Tutarlılığı: Çocuklar, belirli bir düzen ve rutine sahip olduklarında çatışmalara daha az eğilimli olurlar. Rutinlerin açık ve net olması, çocuklara güven verir.

- Görsel Destekler: Çocuklar, görsel ipuçları ve sosyal hikâyeler aracılığıyla gelecekteki olayları daha iyi anlayarak çatışmayı önceden yönetmeyi öğrenebilirler.

- Pozitif Davranış Desteği (PDD):

- Çatışmanın ortaya çıkmasına neden olan tetikleyicileri belirleyin ve ortadan kaldırmaya çalışın.

- Örneğin, bir öğrenci belirli seslerden rahatsız olup saldırganlık gösteriyorsa, o ortamda ses düzeyini düşürmek veya kulak tıkacı kullanmak çözüm olabilir.

- Çatışma Çözme Yöntemleri:

- Sosyal Hikâyeler: Sosyal hikâyeler, bireylerin sosyal durumları anlamalarına yardımcı olur. Örneğin, bir arkadaşla yaşanan oyuncak paylaşımındaki bir çatışma üzerine hazırlanan bir sosyal hikâye, çocuğa çatışma anında ne yapması gerektiğini öğretir.

- Modelleme ve Rol Oynama: Bireylerin çatışma çözme becerilerini geliştirmek için öğretmenler ve ebeveynler, örnek davranışlar sergileyebilir ve çocukları rol oynama yoluyla bu becerileri uygulamaya teşvik edebilir.

- Örnek: Bir öğrencinin oyuncaklarını başka bir çocukla paylaşmak istemediği bir durumda, öğretmen iki çocuğun sırayla oyuncakları kullanabileceğini gösteren bir senaryo oynayabilir.

- Adım Adım Çözüm Üretme: Çocuklara adım adım çatışmayı çözmeyi öğretmek önemlidir. "Bir problem var, nasıl çözebiliriz?" sorusunu sormak ve alternatifler üretmelerini sağlamak, düşünme becerilerini geliştirir.

4. Öğrencilerle Çalışma Yöntemleri

- Duygusal Farkındalık ve Düzenleme:

- Duygularını anlamak ve adlandırmak, özel gereksinimli çocuklar için önemli bir beceridir. Örneğin, "Şu an üzgünsün çünkü oyuncaklarını paylaşmak zorunda kaldın" gibi ifadelerle duygusal farkındalık kazandırılabilir.

- Pratik Öneri: Duygusal regülasyon için sakinleşme köşesi oluşturmak. Çocuğun sinirlendiğinde veya üzüldüğünde kullanabileceği rahatlatıcı bir alan yaratmak, ona duygularını kontrol etme fırsatı verir.

- Problem Çözme Aşamaları:

- 1. Aşama: Çatışmanın tanımlanması

- Öğretmen, çatışmanın nedenini belirlemesine yardımcı olmalıdır: "Neden sinirlendin?", "Bu problemi nasıl çözebiliriz?"

- 2. Aşama: Alternatif çözüm yolları üretmek

- Çocukların farklı çözüm yolları düşünmesine teşvik edin: "Bu oyuncuğu sırayla kullanabilir miyiz?", "Bir diğer oyuncuğu birlikte oynayabilir miyiz?"

- 3. Aşama: Karar verme

- Çocuklara, alternatif çözümler arasından en uygun olanını seçmelerine rehberlik edin.

- Pratik Öneri: Çocuklara basit dille "problem çözme kartları" sunabilirsiniz. Bu kartlar, "Dur, Düşün, Çözüm Bul" gibi adımlarla yapılandırılmış bir şekilde sunulabilir.

5. Ebeveyn ve Öğretmenlerle İşbirliği

- Tutarlı Yaklaşımlar:

- Okul ve evde aynı stratejilerin kullanılması önemlidir. Çocuklar, tutarlı bir şekilde yönlendirilirse, öğrendikleri becerileri daha kalıcı hale getirebilir.

- Öneri: Ebeveynlerle düzenli iletişim kurun ve çatışma çözme stratejileri hakkında ortak bir dil oluşturun. Evde hangi yöntemlerin kullanıldığını öğrenin ve sınıfta benzer teknikler uygulayın.

- Ebeveyn Eğitimi:

- Çatışma çözme becerilerini yalnızca okulda değil, evde de desteklemek önemlidir. Ailelere rehberlik ederek bu becerileri evde nasıl uygulayabileceklerini gösterin.

6. Kaynaklar ve Araçlar

- Görsel Destek Materyalleri:

- Günlük çizelgeler, sosyal hikayeler, görsel duygusal tablolardan yararlanarak çocuklara günlük rutinlerinde rehberlik edilebilir.

- Örneğin, bir çocuk duygusal olarak zorlandığında, kullanacağı bir duygusal rehber tablosu ona çözüm yollarını hatırlatabilir.

- Teknolojik Destek:

- Çatışma çözme uygulamaları ve dijital çizelgeler, çocukların bağımsız olarak çatışmalarını yönetmelerine yardımcı olabilir. Örneğin, görsel çizelgelerle günlük etkinlikleri takip eden bir uygulama kullanılabilir.

7. Sonuç

-Çatışma çözme becerilerinin bireysel gelişime katkısı:

- Özerklik ve sorumluluk bilincinin gelişmesi, çatışma çözme becerileriyle doğrudan ilişkilidir. Bu beceriler, çocukların uzun vadede daha bağımsız ve sosyal olarak uyumlu bireyler olmasına katkı sağlar.

Ekstra Öneriler ve Örnekler:

1. Sakinleşme Kartları: Çocuklar stresli bir durumdayken kullanabilecekleri bir dizi sakinleşme kartına sahip olabilir. Bu kartlar, derin nefes almak, sakın bir köşeye gitmek ya da bir öğretmenle konuşmak gibi öneriler içerebilir.

2. Çatışma Çözme Oyunu: Çocuklarla birlikte çatışma çözme becerilerini pekiştirmek için rol yapma oyunları düzenleyebilirsiniz. Bir senaryo yaratın ve çocukların bu senaryoya göre çözüm bulmasını isteyin.

3. Sınıf İçi "Çözüm Zamanı" Etkinliği: Haftalık olarak sınıfta "Çözüm Zamanı" adı altında çocuklarla birlikte olası çatışma senaryoları üzerinde konuşun ve çözüm yolları arayın. Bu etkinlik, öğrencilerin çatışma çözme konusunda daha özgüvenli olmalarını sağlayacaktır.

Bu sunum, çatışma çözme becerilerini merkeze alarak özel eğitim öğretmenlerine hem teorik bilgi hem de pratik özet öneriler sunmaktadır. Çocukların problem davranışlarını anlamak ve çözüm bulmalarına yardımcı olmak, hem bireylerin gelişimini destekler hem de öğretmenler için daha uyumlu bir sınıf ortamı sağlar. Bu bilgiler çerçevesinde özel gereksinimli çocuğun ihtiyaçlarına yönelik çalışmalar planlanırken bilimsel, kanıta dayalı bilgelerin ışığında çalışmaların yapılması gerekmektedir.